

Narodowe Forum Muzyki

Przestrzeń dla piękna

11

października 2018
czwartek
19:00

Wrocław, NFM, Sala Czerwona

Prorocy wolności

Surrealistic Five:

Maria Machowska – skrzypce

Michał Szatach – skrzypce

Artur Rozmystowicz – altówka

Magdalena Bojanowicz – wiolonczela

Bartłomiej Wezner – fortepian

Jerzy Machowski – aktor

Jan Wezner – instrumenty perkusyjne

Kamil Kęska – elektronika

Program:

Hanna Kulenty-Majoor (*1961) *Smokey-White*
na kwintet fortepianowy [18']

Michał Dobrzyński (*1980) 2xH do poezji Zbigniewa Herberta i fragmentów Księgi Hioba na aktora, kwintet fortepianowy, instrumenty perkusyjne i elektronikę – prawykonanie [20']

Juliusz Zarębski (1854–1885) *Kwintet fortepianowy g-moll op. 34* [36']

I Allegro

II Adagio

III Scherzo. Presto

IV Finale. Presto

Zamówienie utworów *Smokey-White* na kwintet fortepianowy Hanny Kulenty-Majoor i 2xH do poezji Zbigniewa Herberta i fragmentów Księgi Hioba na aktora, kwintet fortepianowy, instrumenty perkusyjne i elektronikę Michała Dobrzyńskiego dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego pochodzących z Funduszu Promocji Kultury w ramach programu „Zamówienia kompozytorskie”, realizowanego przez Instytut Muzyki i Tańca.

Instytut muzyki i tańca

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.

Współorganizator: Akademia Muzyczna im. F. Nowowiejskiego w Bydgoszczy

AKADEMIA MUZYCZNA
imienia Feliksa Nowowiejskiego
w Bydgoszczy

Projekt realizowany w ramach obchodów stulecia odzyskania niepodległości

Sponsor koncertów realizowanych w ramach obchodów stulecia odzyskania niepodległości

niepodległa

POLSKA
STULECIE ODZYSKANIA
NIEPODLEGŁOŚCI

Od Zarebskiego do współczesności

Artur Bielecki

Hanna Kulenty-Majoor należy do grona najciekawszych kompozytorek współczesnych, od wielu lat jest rozpoznawalnym głosem w panoramie najnowszej polskiej muzyki. Jak każdy wybitny autor wymyka się uogólnieniom i gotowym „szufladkom” stylistycznym; niełatwo „scharakteryzować” jej twórczość. Zresztą sama kompozytorka nie przepada chyba za opowiadaniem o swojej muzyce, zapewne wołaby, abymy jej po prostu wnikliwie posłuchali.

Kulenty-Majoor urodziła się w Białymstoku; w latach 80. była studentką Włodzimierza Kotońskiego w Akademii Muzycznej im. Fryderyka Chopina w Warszawie oraz Louisa Andriessena w konserwatorium w Hadze. Można w jej bogatej twórczości odnaleźć pewne nawiązania do dzieł innych kompozytorów (m.in. do utworów Xenakisa czy Ligetiego), ale nie wyjaśniają one zalet ani oryginalnej ewolucji jej muzyki. Zwykle komentatorzy piszą o charakterystycznej dla jej języka dźwiękowego „polifonii taków”, o „permanentnym napięciu wyrazowym”, ale także o obecności wielu innych impulsów i inspiracji. Warto przytoczyć słowa autorki *Matki czarnoskrzydłych snów*: „Przeszłam przez techniki kompozytorskie (oczywiście moje własne): polifonię taków, trans w muzyce europejskiej, polifonię czasoprzestrzeni, żeby dojść do muzyki surrealistycznej. Tak, »Musique Surrealistic« to mój język w chwili obecnej. Łączenie przeszłości z teraźniejszością, a teraźniejszości z przyszłością. A może skupienie się tylko na teraźniejszości i wydłużenie jej do granic możliwości? Ale gdzie są granice możliwości? I czy w ogóle są granice? I czy jest koniec i czy jest początek?».

Smokey-White na kwintet fortepianowy został napisany w 2016 r. Można w nim odnaleźć reminiscencję motywiczną z kompozycji *Smokey One* na fortepian solo z tego samego roku. *Smokey-White* to utwór niezwykle ekspresyjny. Zaczyna się dramatycznie, niemal „krzykiem” fortepianu, którego obsesyjne motywy są oplecione smyczkami. Trwa tu nieustanne napięcie między nieustępliwą narracją fortepianu a swoistym kontrapunktem smyczków, często grających *glissando*, narastających i cofających się na przemian, wprowadzających labilne tło harmoniczne. W środkowym fragmencie dzieła w partii fortepianu pojawiają się bardzo ekspresyjne gesty, niemal aluzje do muzyki romantycznej (wspomniany motyw

z utworu *Smokey One*). Kompozycja powstała dla zespołu Surrealistic Five, trwa około 15 minut.

W programie dzisiejszego koncertu zaplanowano również prawykonanie nowego utworu Michała Dobrzyńskiego. Ten młody jeszcze kompozytor (urodzony 1980) studiował w Akademii Muzycznej im. Feliksa Nowowiejskiego w Bydgoszczy, był uczniem Marka Jasińskiego oraz Zbigniewa Bargielskiego. Kompozycję zgłębiał także za granicą – jednym z jego profesorów był Andrea Talmelli. Usłyszmy utwór zatytułowany *2xH* do poezji Zbigniewa Herberta i fragmentów Księgi Hioba na aktora, kwintet fortepianowy, instrumenty perkusyjne i elektronikę. Dzieło powstało latem tego roku, jest jednocześnie, ale dzieli się wewnętrznie na cztery części.

Zwraca uwagę niezwykła obsada utworu: tradycyjny kwintet fortepianowy, instrumenty perkusyjne, elektronika oraz partia przeznaczona dla aktora. Kompozytor sięgnął do fragmentów Księgi Hioba, a także do wybranych dzieł Zbigniewa Herberta, w tym do wiersza *Pan Cogito rozmyśla o cierpieniu*. Krótkie cytaty z Księgi Hioba stworzyły swoisty dialog z poezją Herberta. W warstwie elektronicznej przetworzeniu uległ głos ludzki, a także niekonwencjonalnie wydobywane dźwięki instrumentów. Szczególne zadania zostały przewidziane dla aktora: nie wykonuje on tradycyjnej recytacji, lecz przedstawia aktorski portret czterech różnych osobowości. Dzieło więc zbliża się w niektórych aspektach do formy teatralnej. Tytułowe „H” to nie tylko Hiob i Herbert. „Może nim być każdy” – jak mówi kompozytor.

W trudnych dla naszej kultury czasach zaborów Juliusz Zarebski (1854–1885) był jedną z najświetniejszych postaci muzyki polskiej. Przedwcześnie zmarły twórca przemknął niczym meteor przez dzieje muzyki, zdążył jednak w swym krótkim życiu osiągnąć bardzo wiele. Urodził się w Żytomierzu na Ukrainie zimą 1854 r. (ciekawie jest to, że podobnie jak w przypadku Chopina w źródłach odnaleźć można dwie różne daty jego narodzin). Pochodził ze szlacheckiej rodziny. Pierwszych lekcji fortepianu udzieliła mu matka, a od jedenastego roku życia występował już publicznie w salonach rodzinnego miasta. Jako nastolatek w latach 1870–1872 studiował w konserwatorium w Wiedniu, zarówno w klasie fortepianu, jak i kompozycji. W obu tych dziedzinach ukończył wiedeńskie studia z najwyższymi ocenami. W ciągu kilku zaledwie miesięcy zdobył także dyplom, jako ekstern, w konserwatorium w Petersburgu (kompozycja i fortepian).

Pod koniec 1874 r. w Rzymie Zarębski został uczniem Ferencza Liszta, ówczesnego „pianisty numer jeden” na świecie, a także sławnego kompozytora. Liszt bardzo wysoko oceniał talent pianistyczny i kompozytorski młodego Polaka, który konsekwentnie rozwijał swoją międzynarodową karierę, występując na estradach Neapolu, Rzymu, Konstantynopoli, Warszawy i wreszcie Paryża. W Paryżu Zarębski zaangażował się z zapałem w prezentację nowego instrumentu braci Mangeotów – fortepianu o dwu klawiaturach. Jak pisał Tadeusz Strumiłło: „Na jednym z koncertów zebrało się około 5000 słuchaczy. Fala entuzjazmu rośnie. Paryskie czasopisma drukują wielkimi literami słowa: Chopin est mort – vive Zaremski – Chopin umarł – niech żyje Zarębski”. Po sukcesie swojego recitalu w konserwatorium w Brukseli Zarębski otrzymał w 1880 r. stanowisko profesora fortepianu na tej uczelni. Miał wtedy dwadzieścia sześć lat. Słowem – z Żytomierza w świat. W tempie ekspresywnym.

Równoległe do kariery wirtuozowskiej Zarębski rozwijał działalność kompozytorską. Pod wieloma względami kontynuował drogę twórczą Chopina, koncentrując się niemal wyłącznie na muzyce fortepianowej i wybierając podobne gatunki (poloneza, mazurka, etiudę, balladę, berceuse). Liszt pisał do swego ucznia: „Z wielką radością widzę, że serię kompozycji polskich kontynuujesz prawdziwie po mistrzowsku”. Pod koniec życia Zarębskiego jego styl kompozytorski osiągnął pełną dojrzałość, pojawiły się utwory wykraczające daleko poza sferę muzyki wirtuozowskiej lub salonowej. Za największe jego dzieło uważa się powszechnie *Kwintet fortepianowy g-moll op. 34*, napisany na początku 1885 r. Po raz pierwszy został on zaprezentowany publicznie wiosną tego samego roku w konserwatorium w Brukseli. Latem artysta wyjechał na wakacje do rodzinnego Żytomierza, gdzie gruźlica położyła kres jego życiu 13 września 1885 r.

Kwintet fortepianowy g-moll jest utworem niezwykle ciekawym. To arcydzieło – suma talentu i życiowych doświadczeń Zarębskiego, synteza jego rewelacyjnej pianistyki i oryginalnego stylu kompozytorskiego. Zgodnie z klasyczną konwencją tego gatunku składa się z czterech rozbudowanych części. Część pierwsza reprezentuje formę sonatową opartą na bardzo sugestywnych, ekspresyjnych tematach. W przetworzeniu dominuje temat pierwszy, reprzyza – podobnie jak w niektórych dziełach Chopina – jest skrócona i szybko przechodzi do tematu drugiego. Niezwykle oryginalne, wręcz nowatorskie w doborze środków kompozytorskich, jest nastrojowe i dość posępne we

wstępie *Adagio* (część druga). Niesamowitymi i wręcz pełnymi dzikości motywami rozpoczyna się zjawiskowe *Scherzo* (część trzecia). Czymś w rodzaju mistrzowskiej syntezy materiału całego dzieła jest finał, w którym do głosu dochodzą nastroje jakby ludowej zabawy, tańca, pogody i ostatecznie triumfu.

Surrealistic Five

Zespół łączy jedne z najciekawszych polskich osobowości muzycznych. Poszczególne członkowie kwintetu od lat występują jako soliści i kameraliści podczas licznych festiwali muzycznych, są także laureatami wielu konkursów. W programach swych koncertów wiele miejsca poświęcają muzyce współczesnej oraz propagowaniu twórczości działających obecnie polskich kompozytorów. Jednak Surrealistic Five to przede wszystkim artyści, którzy postanowili potążyć swe sity w obszarze muzyki kameralnej – swojej wspólnej pasji. Pragną dzielić się nią ze słuchaczami, zapraszając ich do niezwykłego i budzącego zachwyt świata muzyki. Nazwa zespołu nawiązuje do pierwotnej nazwy kwintetu fortepianowego H. Kulenty-Majoor *Smokey-White*, który został napisany dla zespołu.

Surrealistic Five, fot. Karol Adam Sokołowski

Jerzy Machowski

Jako reżyser zrealizował m.in. *Niezwykły lot pilota Pirxa* według S. Lema (Teatr Miejski w Gliwicach, 2017), *Szary domek* K. Szestak (Nowy Teatr im. Witkacego w Słupsku, 2017) oraz dwa spektakle-kantaty I. Zalewskiego: *Missa sine nomine* (Festiwal Kody, Centrum Spotkania Kultur w Lublinie, 2017) i *Stabat Mater* (Festiwal Nowe Epifanie, Studio Koncertowe im. W. Lutostawskiego w Warszawie, 2018). Współpracuje z Teatrem Polskiego Radia, gdzie reżyseruje słuchowiska, a także w nich występuje. Jako asystent reżysera współpracował z J. Kilianem

i C. Studniakiem. Uczestniczył w warsztatach prowadzonych przez takich twórców, jak m.in. K. Zanussi, J. Sobiszewski, M. Kleczewska czy J. Gajos. Był stypendystą prezydenta Warszawy i marszałka województwa mazowieckiego. Organizuje, inscenizuje i prowadzi liczne koncerty – na tym polu współpracuje m.in. z Operą Wrocławską, Filharmonią Opolską im. J. Elsnera i Podkarpacką Fundacją Rozwoju Kultury. Jest również przewodnikiem po Warszawie i mitośnikiem kolei.

Jan Wezner

Jest absolwentem Akademii Muzycznej im. F. Nowowiejskiego w Bydgoszczy (2014, klasa G. Jurczyka). Obecnie studiuje w klasie perkusji jazzowej A. Buczka w Instytucie Jazzu i Muzyki Estradowej w Nysie. Uczy perkusji w PSM I st. w Głuchołazach i PSM I i II st. w Nysie. Pracował także w PSM I st. w Oleśnie oraz działającym przy niej Młodzieżowym Studium Muzyki Rozrywkowej. Jako perkusista klasyczny i jazzowy współpracuje m.in. z Orkiestrą Filharmonii Gorzowskiej, Toruńską Orkiestrą Symfoniczną, Polską Orkiestrą Sinfonia Iuventus, kwartetem saksofonowym Saxesfull Plus, Vadimem Brodskim i zespołem Take Style. W 2014 r. wystąpił jako solista w Filharmonii Pomorskiej im. I.J. Paderewskiego w Bydgoszczy, wykonując *Koncert na kotły* N. Rosaura. Występował w czołowych instytucjach kulturalnych w kraju (Filharmonia Narodowa, Teatr Wielki – Opera Narodowa, Filharmonia Bałtycka).

Kamil Kęska

Absolwent Komputerowych Systemów Sterujących (2003–2005) i Miernictwa Komputerowego (2000–2003) na Wydziale Fizyki Astronomii i Informatyki Stosowanej Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. W 2018 r. ukończył studia podyplomowe „Historia sztuki. Muzyka. Teatr i film” w specjalizacji historia muzyki z elementami współczesnej kultury muzycznej w Instytucie Sztuki PAN. Od 2006 r. pracuje jako wykładowca na Wydziale Kompozycji, Teorii Muzyki i Reżyserii Dźwięku w Akademii Muzycznej im. F. Nowowiejskiego w Bydgoszczy. Jako realizator nagrań brał udział w wielu projektach w dziedzinie muzyki klasycznej, współczesnej, jazzowej, elektronicznej. Współpracował z takimi artystami, jak m.in. Z. Bargielski, P. Jodłowski, E. Sikora, C. Duchnowski, B. Koziak, R. Kurek, G. Ipshording, K. Hellqvist, A. Bauer, W. Choi, T. Strahl, M. Masecki, L. Możdzer i K. Herdziej. Jest dwukrotnym laureatem stypendium prezydenta Bydgoszczy (2015, 2016) oraz indywidualnej nagrody rektora Akademii Muzycznej w Bydgoszczy (2013, 2017).

Organizator:

NFM – instytucja kultury miasta Wrocławia współprowadzona przez:

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.

Sponsor NFM:

